

Simo Jaakkola
varatoimitusjohtaja

17.10.2023

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Asia: **HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024-etenkin metsätalouteen liittyvät kohdat**

Viite: **Mmv:n lausuntopyyntö 10.10.2023**

Koneyrittäjät ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtion talousarviosta vuodelle 2024. Koneyrittäjät toteavat lausuntonaan hallituksen esityksestä seuraavan.

Sanottakoon aluksi, että **budjettiesitys on tietyin osin epälooginen suhteessa hallitusohjelmaan**. Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukset ovat metsätalouden kannalta oikeastaan varsin hyvät, mutta talousarvioesitykset vesittävät niitä. Metsätalouden toimintaedellytykset pyritään säilyttämään niin, ettei lisää rajoituksia tule. Ohjelmassa luvataan toteuttaa Kansallista metsästrategiaa 2035 ja vakauttaa toimintaympäristön ennustettavuutta. Metsäalan kilpailukykyisestä ja metsänomistajille kannustavasta toimintaympäristöstä halutaan pitää huolta. Koneyrittäjätkin vaativat näitä. Hallitusohjelma lupaa edistää metsien kasvua ja terveyttä parantavia toimenpiteitä sekä vahvistaa oikea-aikaisten ja -suhtaisten harvennushakkuiden tekoa huolehtimalla taimikonhoito- ja ensiharvennusrästeistä.

Energiaa koskien hallitusohjelmassa korostetaan huoltovarmuutta ja luvataan varmistaa vahvat puun ja turpeen toimitusketjut. Puun käytön suhteen todetaan mm., että energiaa tuotetaan jätejäänös ja sivutuotteista. Puun osalta se tarkoittaa purua, kuorta ja metsähaketta. Tähän kategoriaan on luettava myös suurin energiapuun lähde eli nuoren metsän hoitokohteilta kerättävä puu.

Ristiriita hallitusohjelman ja budjetin välillä

Valtion talousarvion esitykset luonnonvaratalouden ja tarkemmin metsien osalta ovat ristiriitaisia edellä kuvattujen hallitusohjelman tavoitteiden kanssa. Energiapuun ja turpeen tuotannon vahvojen tuotantoketjujen turvaamiseksi sekä harvennusrästien purkamisen vuoksi valtion tulo- ja menoarvio olisi pitänyt hallitusohjelmakirjausten hengessä laatia sellaiseksi, että hallitusohjelma toteutuisi. Nuorten metsien hoidon lisäämisen ja kotimaisten polttoaineiden - puun ja turpeen - osalta talousarvio ei anna eväitä hallitusohjelmakirjausten toteutumiseen.

Talousarvioesityksessä kestävä metsätalouden edistämisen määrärahoja (30.40.44) ollaan leikkaamassa merkittävästi, noin 9 miljoonaa euroa. Talousarvio-asiakirjassa näkyy kokonaistavoite leikkauksen määrästä, mutta yksityiskohdat eivät näy. Ongelmallista on, että saamiemme tietojen mukaan leikkaus tullaan kohdistamaan käytännössä lähes kokonaan nuorten metsien käsittelyn tukeen ja pienpuun keruutukeen. Puupolttoaineiden saatavuuden ja metsien arvokasvun kannalta nuoren metsän hoito ja pienpuun keruu olisivat tärkeitä työläjeja saada kasvuun. Nyt tukitasoa ollaan pudottamassa kolmannes. Uuden kannustejärjestelmän – Metkan - valmisteluvaiheessa tukitasoksi kaavailtiin 470 €/ha. Siinä tasossa oli huomioituna edes jossain määrin hakkuiden kustannusten voimakas nousu inflaation takia. Sitä saattoi pitää kannustavana. Nyt valmistelusta tiikkuneiden tietojen perusteella tukitasoksi nuoren metsän hoitoon ja pienpuun keruuseen ollaan esittämässä 300 €/ha. Leikkausta siis kolmannes.

KONEYRITTÄJÄT

Hallitusohjelman tavoitteena on edistää taimikonhoidon määrien kasvua ja harvennusrästien pienentämistä. Täten kyseisten työlaajuuksien toteutusmäärien pitäisi kasvaa ja tukijärjestelmän kannustaa siihen. Taimikon varhaisohjauksessa näin on mahdollista käydäkin, koska tukitaso kaavaillaan jopa nykyistä korkeammaksi. Se on hyvä asia tulevaisuuden metsätalouden kannalta.

Mutta myös nuorten metsien hoitorästit pitäisi saada pienemmiksi ja käytännössä energiapuuta saada niistä liikkeelle. Tämä mielessä pitäen uuden kannustejärjestelmän tuki suunniteltiin de minimis -tueksi ja jälkirahoitteiseksi. Se on hyvä linjaus. Vähemmän byrokratiaa ja kelpo tukitaso ajateltiin merkitsevän kasvavia työmääriä. Nuorissa metsissä on merkittävä polttoainereservi, mutta ne ovat ilman tukea kannattamattomia tehdä. Nykyinenkään tukitaso, jota hiljattain nostettiin, ei ole kasvattanut toteutusmääriä. On vaikea ajatella, että leikkaamalla tukea merkittävästi, työmäärät nousisivat.

Hallitus ohjaa energiapuun hankintaa kuitupuuhun

Käytännössä talousarvion leikkauksen nuoren metsän hoidon osalta tarkoittavat sitä, että **energiapuuta hankitaan yhä enemmän kuitupuun ensiharvennuskohdista. Sieltä puuta on helpompi ja halvempi korjata kuin nuoren metsän hoitokohdilta. Täten energiantuotanto kilpailee yhä enemmän samasta kuitupuusta metsäteollisuuden kanssa.** Teollisuuspuun korjaukseen tottuneille koneyrityksille se sinällään on ihan hyvä tilanne, koska työskentelyolosuhteet ovat paremmat. Energiapuuta hankkivat koneyritykset sen sijaan kärsinevät tilanteesta. Metsänomistajatkin lienevät lyhyellä aikavälillä voittajia. Mutta pitkällä aikavälillä tämä saattaa johtaa teollisen jalostuskapasiteetin sulkemiseen, koska kilpailukyky heikkenee puun hinnan nousun takia. Hallitus on talousarviokirjankin mukaan sitoutunut siihen, että se ei lisää päätöksillään kansalaisten elinkustannuksia eikä heikennä elinkeinoelämän kilpailukykyä. Tässä se on sitä juuri heikentämässä leikkaamalla nuoren metsän hoidon tukia ja sillä tavoin lisäämässä metsäteollisuuden kilpailuhaittaa. Energiapuun hankkijat tulevat samoille apajille.

Esitys:

Kestävän metsätalouden tukitasojen leikkaus olisi estettävä ja saatava nuoren metsän kunnostukset sitä kautta vauhtiin. Tai ainakin edellytykset sille olisivat kunnossa.

Yksityiskohtana talousarvion Luonnonvaratalouden osalta todettakoon, että luonnonvaratalouden tunnuslukutaulukossa todetaan vuoden 2023 runkopuun hakkuukertymän pysyvän ennallaan. Se kyllä tiedetään jo nyt, että runkopuun hakkuukertymä tulee laskemaan vuodesta 2022.

Turve osana kokonaisuutta

Koneyrittäjät näkevät ja laajemminkin nähdään, että turpeella voisi olla merkittävä rooli etenkin huoltovarmuuspolttoaineena vielä vuosia etenkin kaupunkien lämmityksessä. Lämmitys nojaa suuresti vielä pitkään polttamiseen, vaikka vaihtoehtoisetkin lämmöntuotantotavat lisääntyvät. Lämmityksessä kotimaisilla polttoaineilla – puulla ja myös turpeella - on merkittävä rooli. Puun käyttömäärä lisääntyy, mutta kotimaisen puun kysynnän kasvu on Venäjän aloittaman sodan seurauksena niin metsäteollisuudessa kuin energiateollisuudessa niin suuri, että puun saatavuudesta sekä metsien hakkuiden kestävydestä kannetaan huolta. Tämänhetkinen lama tosin hieman lievittää etenkin metsäteollisuuden puutarvetta. Samalla se vähentää sivuvirtoina syntyvää puupolttoainetta. Jotta liian nopean hakkuumäärien kasvattamisen haitoilta vältyttäisiin ja hyödynnettäisiin kaikki kotimainen polttoaine, **tarvitaan päätöksiä turpeen kilpailukykyyn parantamiseksi eli hinnan alentamiseksi ja vakauttamiseksi. Lievä parannus, jonka eduskunta voi nopeasti päättää on turveveron poisto sekä turpeen käytön verottoman osuuden muuttaminen/kasvattaminen.** Toinen ja paljon vaikuttavampi keino olisi asettaa päästöoikeusmaksulle katto edes määrääjäksi. Tämän mahdollistamiseksi fossiilisilta polttoaineilta kerättyä päästöoikeusmaksua voisi käyttää tähän tarkoitukseen. Se toisi turpeen turvaamaan taloudellisesti järkevällä tavalla kestävästä puun käyttöä. Tässä on kaikilla voitettavaa. Edes pitkän ajan ilmastotavoitteet eivät olisi uhattuna. Jos turpeen käytön eteen ei tehdä mitään, sekin ohjaa

energiapuun hankintaa kuitupuun hankinnan suuntaan. Turvetta korvattaessa puupolttoainetta tarvitaan yhä enemmän ja kuitupuusta sen tekeminen on vaivattominta.

Metsäluonnon hoito (30.40.45)

Metsäluonnon hoidon edistämiseen kohdennetaan budjetissa nyt huomattavasti vähemmän kuin aiemmin. Määräraha on putoamassa 17,5 milj. eurosta noin 11 miljoonaan euroon. Metsien monimuotoisuuden edistäminen on yksi metsätalouden tärkeimmistä haasteista tällä hetkellä. Toteamme, että luonnonhoitoon olisi syytä panostaa. Metsien käyttöön kohdistetaan yhä voimakkaampaa painetta. Metsien monimuotoisuutta olisi vahvistettava. Talousmetsien hoidon yhteydessä ja ohessa tapahtuvaa luonnon- ja ympäristönhoitoa olisi pystyttävä lisäämään. Teollisuuden puunkäytön lisäykset tulevaisuudessa luovat hyvinvointia Suomeen. Puunhankinnan määrien kasvaminen Suomessa lähivuosina lisää riskiä monimuotoisuuden heikkenemisellekin. Tarvitsemme aktiivisia toimia metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi. Tämä tarkoittaa, että monimuotoisuuden lisäämistöimet on valtavirtaistettava metsien käytön prosesseihin. Tästä työstä valtaosa tapahtuu ilman julkisten varojen käyttöä. Julkisilla varoilla (ympäristötuki ja metsäluonnon hoitohankkeiden tuki) voidaan tukea em. valtavirtaistamista ja luonnonhoidon tuilla on merkittävä tosiasiallinen ja henkinen vaikutus metsäluonnon hoidossa.

Metsähallitus (30.40.64) – hankintoihin lisää vastuullisuutta

Metsähallituksen yleistehtävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja toimia tuloksellisesti. Metsähallitukselle on asetettu toimintatavoitteeksi, että se ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet.

Metsähallitus ostaa noin 10 prosenttia koneyritysten tuottamista puunkorjuupalveluista. Se hankkii palvelut julkisten kilpailutusten kautta. Metsähallituksen puunkorjuun ja puunkuljetusten kilpailutuksen ehdot ovat nyt sellaiset, että lähes kaikki kynnelle kykenevät kone- ja kuljetusyritykset voivat puunkorjuun ja puunkuljetusten kilpailutukseen osallistua. Osallistumisen ehdot ovat sen verran lievät. Tämä tarkoittaa sitä, Metsähallitus tarjoaa kaikille puunkorjuupalveluita myyville yrityksille mahdollisuuden osallistua Metsähallituksen kilpailutuksiin. Tämä johtaa kokemustemme mukaan paikoin epäterveeseen hintakilpailuun, jolla on vaikutusta myös yksityispuolen puunkorjuumarkkinaan. Metsähallitus tarjoaa Suomessa parhaat edellytykset puunkorjuuseen. Siksi se saa ostettua palvelut edullisimmin. Metsähallituksen kilpailutuksista hintatieto valuu markkinoille ja täten yksityispuolen markkinoillekin syntyy hintapainetta Metsähallituksen kilpailutusten takia.

Koneyrittäjien tahtotila on sama kuin valtion talousarvioonkin on kirjattu. Talousarvion sivulla Y94 todetaan, että ”vastuullinen liiketoiminta on tärkeä osa omistaja-arvon kasvattamista, ja valtio odottaa yhtiöiltä edelläkävijyyttä vastuullisessa liiketoiminnassa. Vastuullisuuden tulee olla osa valtio-omisteisten yhtiöiden strategiaa, liiketoimintamallia ja johdon palkitsemista.” Tästä periaatteesta voisi olla maininta myös Metsähallitusta koskevassa osiossa talousarviokirjassa. Koneyrittäjien näkemys on, että valtion organisaation ei pitä olla se, joka tarjoaa (lähes ainoana) heikossa taloudellisessa iskussa oleville yrityksille mahdollisuuden halpaan hintaan voittaa tarjouskilpailussa ja samalla vääristää koko markkinan tasapainoa. Metsähallituksen edellytetään olevan varsin voimakkaasti voitollinen. Mutta ei ole oikein, jos Metsähallitus turvaa kannattavuuttaan mahdollistamalla huonossa taloustilanteessa olevien yritysten voittaa kilpailutuksia, saada jatkoaikaa yritystoiminnalleen ja aiheuttaa siten haittaa koko alalle.

Edellä kerrottuun viitaten esitämme, että **Metsähallitukselle tulisi asettaa tiukemmat vaatimukset hoitaa kilpailutukset tervettä yritystoimintaa edistävällä tavalla.** Se tulisi näkyä nykyistä tiukempina taloudellisen suorituskyvyn vaatimuksina hankintoja kilpailutettaessa. Julkisten toimijoiden tulee kantaa erityistä huolta hankintojensa vaikutuksiin markkinoilla eikä edistää/sallia omilla toimillaan epätervettä toimintaa.

Tulo- ja menoarviossa sivulla 547 Metsähallituksen keskeisiä palvelutavoitteita kuvattaessa tulisikin ilmaista seuraavaa:

”1. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Metsähallituksen liiketoiminta on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä ja tuottaa tasaisen tuloutuksen omistajalle. **Metsähallitus toimii edelläkävijänä vastuullisten ja tervettä kilpailua edistävien kilpailutusten järjestäjänä.** Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen entistä paremmin luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Metsähallitus mahdollistaa osaltaan metsäbiotalouden raaka-ainehuollon. Metsähallitus pyrkii liiketoimintakäytössä olevien kiinteistöjen arvon nostamiseen ottaen huomioon yhteiskunnan kokonaishyöty.”

Lihavoitu osa on lisäysehdotus.

Edellisen vuoden tapaan toistamme näkemyksemme, että Metsähallitukselle sopisi erinomaisesti rooli edistää metsäkoneenkuljettajakoulutusta luomalla opiskelumahdollisuuksia käytännön metsätyössä. Siksi esitämme metsähallitukselle tavoitteeksi, että **Metsähallituksen tulisi palveluiden hankinnoissaan erityisehdoin/kannustein edistää sitä, että palveluja tarjoaville koneyrityksillä olisi Metsähallituksen työmailla nykyistä paremmat taloudelliset mahdollisuudet tarjota opiskelijoille opiskelupaikkoja todellisessa työympäristössä.**

Perusteluna edelliselle ehdotukselle esitämme seuraavaa: Metsäalan koneurakoinnissa ammattinsa osaavien koneenkuljettajien merkitys on hakkuissa kasvamaan jätettävän puuston, luonnon monimuotoisuuden kuin toiminnan kannattavuuden kannalta ratkaiseva. Metsäkoneala tarvitsee satoja uusia kuljettajia vuosittain ja uudet metsäteollisuusinvestoinnit (Rauma, Kemi, Oulu ja energia-alan kasvava puunkäyttö) kasvattavat tarvetta. Toisaalta alan opiskelijoilla on vaikeuksia saavuttaa riittävä ammattitaitotaso opintojen aikana ja sitä kautta työllistyminen metsäalalle heikkenee, mikä on tutkittu fakta (Lähde TTS). Tilannetta parantaisi hyvin järjestetty työpaikalla oppiminen. Oppilaat tarvitsevat opintojensa aikana työpaikalla opiskelun paikkoja, joita voisi tarjoutua merkittävästi Metsähallituksen työmailla.

Ammatillinen koulutus

Puun käyttö on Suomessa jälleen laskussa, mutta se nousee melko pian taas kasvuun uuden Kemin biotuotejalostamon, Oulun kartonkitehdasinvestointien sekä lukuisten sahainvestointien valmistumisen myötä sekä puun tuonnin jäädessä merkittävästi menneitä vuosia alhaisemmalle tasolle. Energiatuotannon puuntarve säilyy myös korkealla tasolla vielä vuosia. Nämä lisäävät puunkorjuun ja puunkuljetuksen tarvetta ja lisäävät työvoiman kysyntää. Haluamme tässäkin yhteydessä kiinnittää huomionne siihen, että metsäkoneenkuljettajien koulutus ja tarjonta turvattaisiin koulutusjärjestelmän kehittämällä. Työntekijöiden koulutuksessa niin nuorisoasteella kuin aikuiskoulutuksessa tehokas tapa kouluttaa on työpaikalla opiskelu. Se on kuitenkin koneyrityksille hyvin kallis koulutusmuoto. Puunkorjuuyritykset ovat pieniä yrityksiä. Siksi olisi tärkeää, että erityisalojen kuten metsäkonealan koulutuksessa osa määrärahoista voitaisiin ohjata taloudelliseksi tueksi yrityksissä tapahtuvan opiskelun edellytysten parantamiseksi.

Talousarvioesityksessä esitetään (osio Y39) 5 milj. euroa oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen uudistamisen kokeiluun. Erinomainen kokeilun kohde olisi metsäkonekoulutus. Koulujen ja koulutettavien määrä on varsin pieni, mutta työpaikalla oppimisen mahdollisuuksia olisi, kunhan siihen löydetään hyvät menettelyt.

Muuta – energiaturpeen käyttönäkymien vakauttamiselle on tarve

Metsien hakkuisiin ja puumarkkinoihin vaikuttaa se, että energiapuulla on kasvava kysyntä johtuen tuontipuun määrän merkittävästä vähenemisestä ja tuonnin vaikeuksista sekä turpeen käytön

KONEYRITTÄJÄT

vähennemisestä. Turvero ja CO₂-päästöoikeusmaksu aiheuttavat päästökaupan piirissä oleville energialaitoksille energiaturpeelle lisäkustannusta noin 35-40 €/MWh lämmön tuotannossa. Tämä leikkaa energiaturpeen kilpailukyvyttä siivet. Siksi energialaitokset käyttävät yhä enemmän jalostukseen kelpaavaa puuta lämmön tuotannossa. Se aiheuttaa metsiin hakkuupainetta, kilpailee metsäteollisuuden puunhankinnan kanssa sekä nostaa siten puun hintaa. Metsänomistaja toki tästä kiittää. Samalla turvetuotannossa toimivilla koneyrityksissä on tapahtunut toiminnan alasajo liian nopeasti. Turvetta olisi nyt järkevää käyttää huoltovarmuuden ja toimitusvarmuuden varmistamiseksi. Määrällisesti olisi järkevää käyttää turvetta korvaamaan esimerkiksi puuttuvan tuontipuun määrä korvaamaan. Näin vähennettäisiin painetta hakata yhä enemmän kuitupuuta energiaksi sekä vältettäisiin energiapuun nopean kysyntäpiikin aiheuttamat puumarkkinahäiriöt. On sääli, jos lämmöntuotannossa käytetyn kuitupuun takia aiheutetaan jonkun metsäteollisuuden tuotantoyksikön alasajo.

Jotta saavutetaan tilanne, jossa turpeen käytöllä tuotetaan hyötyjä energiateollisuudelle, metsäteollisuudelle, koneyrityksille, metsille ja yhteiskunnalle kokonaisuutena, tarvitaan toimenpiteitä turpeen kilpailukyvyn parantamiseksi. Siksi olisi tärkeää, että turpeen hintaa saataisiin alaspäin ja vakautettua. Se antaisi mahdollisuuden sen vakaaseen käyttöön edelleen käsillä olevaa energiakriisiä helpottamaan ja samalla myös kuluttajan lämpölaskua kohtuullistamaan. Turpeen käyttö puun ohella lieventäisi myös suurta puunkäyttöpainetta metsissä. Tuontipuun korvaaminen aiheuttaa käyttöpainetta kotimaan metsissä, mikä muodostaa jonkinlaisen ainakin lyhyen tähtäimen riskin metsien hiilinielun pienenemiselle ja monimuotoisuudelle. Emme pidä näitä riskejä erityisesti suurina, mutta nämä asiat ovat paljon keskustelussa esillä ja hakkuiden lisääminen ei erityisesti paranna tilannetta. Mikäli energiaturpeelle rakennettaisiin esimerkiksi tämän vuosikymmenen ajaksi vakaa markkinanäkymä, helpottaisi se myös oikeudenmukaisen siirtymän toteuttamista. Se tapahtuisi työtä tehden, työtuloja ja verotuloja kerryttäen. Toki turpeen hinnan vakauttaminen vaatii panostuksia. Käytännössä se tarkoittaisi suunnilleen päästöoikeusmaksun puolittamista. Valtio maksaisi ylimenevän osan. Turve olisi edelleen jonkin verran kallimpi kuin puu, mutta kuitenkin sopivan hintaista, jotta sitä kannattaa käyttää tuontipuuta korvaamaan.

Haluamme eduskunnan kiinnittävän erityistä huomiota myös ruokahuollon kannalta tärkeisiin kasvualusta- ja kuiviketurpeiden tuotantoon. Niiden tuotanto on ollut ja on edelleen tiiviisti kytköksissä energiaturpeen tuotantoon. Energiaturpeen tuotannon alasajo heikentää näiden ruoantuotannon ja eläintenpidon kannalta tärkeiden turvelajikkeiden tuotantomahdollisuuksia tulevaisuudessa. Tuoreehkon selvityksen mukaan kasvuturpeen tuotantoalojen määrä lähes puolittuu seuraavan viiden vuoden aikana. On tarpeen tehdä päätöksiä niin tuotantoalueiden luvittamisen nopeuttamiseksi kuin energiaturvetuotannon vakauttamiseksi kasvu- ja kuiviketurpeen tuotantoedellytysten turvaamiseksi.

Helsingissä 17.10.2023

Koneyrittäjät ry

Simo Jaakkola
varatoimitusjohtaja

Koneyrittäjät ry on runsaan 2000:n energia-, maarakennus- ja metsäalan koneyrittäjän valtakunnallinen yrittäjä- ja työnantajajärjestö. Koneyrittäjät työllistävät metsäalalla välittömästi itsensä lisäksi noin yli 5000 työntekijää.